

**Fiziognomika—shaxsning tashqi qiyofasini psixologik
xarakteristikasiga bogʻliqligi**

Jaksilikova Sabina

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti Pedagogika
va Psixologiya yo'nalishi 3-kurs talabasi

Akbaraliyeva Asilaxon

Ilmiy rahbar, Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti
Psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Fiziognomika — bu shaxsning tashqi qiyofasi, ya'ni yuz ifodasi, jismoniy xususiyatlari va ularning psixologik holati bilan bog'lanishini o'rganuvchi ilmiy soha. Ushbu maqolada fiziognomikaning asosiy tamoyillari, uning tarixiy rivojlanishi va zamonaviy psixologiya bilan o'zaro aloqasi ko'rib chiqiladi. Fiziognomikaning shaxsiy xususiyatlarni aniqlashdagi roli, shuningdek, uning insonning ichki dunyosini tushunishga qaratilgan metodologiyasi muhokama qilinadi. Maqola, shaxslararo munosabatlar, kommunikatsiya va jamiyatda fiziognomika elementlarining qanday qo'llanilishini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: fiziognomika, psixologik xarakteristika, tashqi qiyofa, yuz ifodasi, shaxsiy xususiyatlar, psixologiya, kommunikatsiya, ichki dunyo, jamiyat.

Kirish.

Fiziognomika — bu shaxsning tashqi ko‘rinishi, xususan yuz ifodalari va tana tilini, uning psixologik holati va xarakteri bilan bog‘lashga asoslangan ilmiy tahlil metodidir. Ushbu soha qadimdan insonlar o‘rtasidagi ijtimoiy aloqalarni, ularning ichki dunyosini tushunish va o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, zamonaviy psixologiya va sotsiologiyada ham o‘z ahamiyatini saqlamoqda. Fiziognomika, tashqi qiyofaning psixologik holatga ta'sirini va aksincha, ichki dunyo va xulq-atvorni qanday o‘zgartirishi mumkinligini tahlil qiladi. Ushbu maqolada fiziognomikaning nazariy asoslari va uning inson psixologiyasi bilan bog‘liqligi ko‘rib chiqiladi.

Fiziognomiya Yerda inson mavjudligining dastlabki bosqichlarida rivojlangan. Kuzatish va tajribalar orqali vaqt o'tishi bilan inson tajribasini jamlash bu sohada sezilarli yutuqlarga olib keldi va uning murakkab bosqichlarida yakunlandi. Shaxsning xususiyatlarini uning shaxsiyati bilan bog'lash tushunchasi qadimgi sivilizatsiyalardan kelib chiqqan. Qadimgi Xitoy tsivilizatsiyasi, taxminan ikki ming etti yuz yil avval, fiziognomiya tushunchalarini o'rganish va belgilash bo'yicha eng qadimgi jamiyatlardan biri edi. U Mian Chiang deb nomlangan, bu yuz xususiyatlarini tushunish yoki yuzni o'qish amaliyotini anglatadi. Ular kasalliklarga tashxis qo'yish, shaxsiyat turlarini baholash va shaxsning kelajagini bashorat qilish uchun yuz ifodalarini sharhlaydilar. Qadimgi Misr sivilizatsiyasi ham fiziognomiya bilan tanish edi. Mavzuga tegishli ba'zi qo'lyozmalar papirusda topilgan. Yunonlar fiziognomiya bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borgan dastlabki xalqlardan edi. Bu ularning adabiyoti va she'riyatida namoyon bo'ldi. Aristotel o'zining "Hayvonlar tarixi"ga qo'shimchasida, ayniqsa, shaxs xarakterining yuz xususiyatlari orqali talqin qilinishini ko'rib chiqdi. U faqat yuz tahliliga qaratilgan keng qamrovli tadqiqot muallifi. Matematik Pifagor va Gippokrat iqlim va geografik geografiyaning individual shaxslarga ta'siriga e'tibor qaratdilar. U fiziognomiya nazariyasini ishlab chiqdi, unga ko'ra

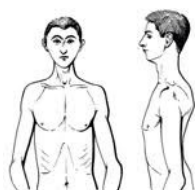

inson tanasida to'rt turdagi suyuqliklar mavjud bo'lib, ular shaxsning shaxsiyati va xususiyatlarini belgilaydi. Arablar fiziognomiya bo'yicha o'zlarining tajribalariga ega edilar. Ular jismoniy xususiyatlarni shaxsning yashirin xususiyatlari bilan bog'lashdi. Arablarning fiziognomiya yoki "Firasa" amaliyoti bilan tanishligi butun Qur'ondagi ko'plab ishoralarda namoyon bo'ladi, bu odamning tashqi ko'rinishi ularning ichki holatini aks ettiradi degan tushunchaning umumiy qabul qilinishini ko'rsatadi. Islomda fiziognomiyani qo'llash uchun huquqiy pretsedent mavjud. Qur'onda aytilishicha, fiziognomiya otalik va genealogik nizolarni hal qilish uchun samarali vositadir. Xiromansiya va fiziognomiya o'rtasidagi bog'liqlikni hisobga oladigan bo'lsak, qadimgi arab madaniyati qo'llarning ahamiyatini bilmagan bo'lsa, ayniqsa XII asrda boshlangan palmachilikka bo'lgan Evropa hayrati arab madaniyatidan kelib chiqqanligini ko'rsatadigan jiddiy dalillarni hisobga olsak, kutilmagan bo'lar edi. <http://www.johnnyfincham.com/history/arabic.htm> Fiziognomiya Usmonli saroyi uchun qimmatli tajriba sifatida ko'rilgan, chunki u ichki axloqiy xususiyatni ilmiy aniqlik bilan baholashi mumkin edi. Binobarin, ob'ektivlik niqobi ostida oldingi tushuncha shakllanishi mumkin. Bundan tashqari, hukmron elita uchun hurmatli axloqiy fazilatlariga ega bo'lgan shaxslar tanlanishi mumkin edi. Bu ilm sulton va uning saroyiga o'zlikni anglashning metodologiyasini va axloqiy tarbiya (riyohat) bilan birgalikda ilohiy sifatlarni qo'lga kiritish vositasini taqdim etdi. Lelić (2017). Ibn Sino, Elshafiy va Ibn El-Arabiy tadqiqotlar olib borgan va fiziognomiya sohasiga katta hissa qo'shgan.

Fiziognomiya bo'yicha eng mashhur asar Abi Shams Eddin Muhammad bin Tolib Al-Ansoriy tomonidan yozilgan "Fiziognomiyadagi siyosat" bo'lib, unda u fiziognomiya tamoyillarini ancha batafsil yoritib beradi. Mart 1974. Ular boshqa qarindoshlar bilan ham tana xususiyatlarini korrelyatsiya qilishdi. G'arbda fiziognomiyaning dastlabki muhim yutug'i 1775 yilda fiziognomiyaning asoschisi, Tsyurixlik ruhoni va shoir hisoblangan Iogann Kasper Lavaterning (1741-1801) "Fiziognomiya bo'yicha esse" ni nashr etishi bilan sodir bo'ldi. Uning ko'plab ajoyib rasmlari va tasnif tizimini yaratishga bo'lgan sinchkovlik

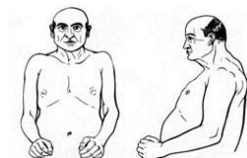
bilan urinishi G'arbning fiziognomiyani ilmiy intizom sifatida o'rganishga bo'lgan birinchi urinishi edi. Ko'p odamlar Lavaterga, shu jumladan Meri Olmsted Stantonga taqlid qilishgan. U muallif: Yuz va shaklni o'qish entsiklopediyasi (Mac Fulfer). Fiziognomiya 18-19-asrlarda kengayib, Balzak, Jozef Dyukr, Charlz Dikkens, Tomas Xardi, Sharlotta Bronte, Tomas Braun, Ameliya Opi va Jorj Borro kabi olimlar tomonidan tekshirilgan. Fiziognomiya yunoncha atama bo'lib, ikkita komponentdan olingan: "fizis" - tabiat degan ma'noni anglatadi va "gnomon" - tashqi ko'rinish haqidagi hukmni bildiradi (Benjamin, 2007). Vikipediya ta'rifida shunday deyilgan: "insonning tashqi ko'rinishiga, xususan, yuziga qarab xarakter yoki shaxsiyatni baholash". <https://wikipedia.org/wiki/Physiognomy> Hadib (1998) uni "tana, yuz yoki kaftning segmentlari va umumiy morfologiyasini tekshiradigan fan" sifatida tavsiflagan. Merriam-Webster lug'ati buni "tashqi ko'rinishdan temperament va xarakterni ajratish san'ati" va "o'z konfiguratsiyasi yoki ifodasi orqali aql yoki xarakter xususiyatlarini ochib beradi deb hisoblangan yuz xususiyatlari" deb ta'riflaydi. Oksford lug'ati buni quyidagicha ta'riflaydi: "Yuz xususiyatlariga qarab xarakterni baholash san'ati". Britaniya Entsiklopediyasi (Encyclopaedia Britannica) buni quyidagicha ta'riflaydi: "psixologik xususiyatlar va yuz xususiyatlari yoki tana tuzilishi o'rtasidagi tizimli bog'liqlikni tekshirish". Jalol (2011) buni "inson tanasi, shakli, rangi va tilini tekshirish orqali uning ichki axloqini o'z atrofidan chiqarib tashlash yoki axloq, fazilatlar yoki illatlarni olish" deb ta'riflagan. Bahij (2010) uni shaxslarning ichki xususiyatlarini ochish uchun ularning tashqi xususiyatlarini o'rganadigan intizom sifatida tavsifladi. Inson fiziognomiyasi - bu tashqi ko'rinishlarni, shu jumladan yuz va tanani tekshirish va tahlil qilish orqali insonning ichki xususiyatlarini aniqlaydigan fan (Parsons, 1747). Ernst Kretschmer inson fizikasini uch turga ajratdi: astenik tip (nozik, mayda, zaif, cho'zilgan oyoq-qo'llar, kichkina bosh, uchburchak ko'rinish):

Rasm 1. Astenik tip

Ushbu turdagi xarakterga ega bo'lgan odamlar osongina ta'sirlanadi; ular doimo boshqalarga yordam berishadi, sezgir va hissiy. Ular tez qariydi.

Pyknik turi (ko'krak, bosh, oshqozon, o'rta bo'yli, kalta massiv bo'yin ustida yumshoq keng yuz)

Rasm 2. Piknik turi

Bunday tana turiga ega bo'lgan shaxslar quyidagilardir: odamlarni boshqarish va / yoki boshqarish uchun tug'ilganlar, ideal menejer va / yoki rahbar. Ular aqlli va sezgir. Ular odamlar bilan ko'z bilan aloqa qilishdan qochishadi. Pyknik turi ochiqko'ngil va ular ovqatni yaxshi ko'radilar.

Atletik tip (Kuchli mushaklar va suyaklar, baland bo'yli, qattiq, keng va uchburchak tanasi, oval yoki burchakli (kvadrat) yuzi, tekis burun, uzun bo'yin).

Rasm 3. Sport turi

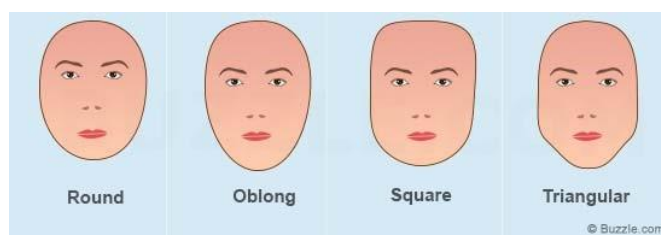
Ushbu turdagi tanaga ega bo'lgan shaxslar: boshqarishga qodir (pyknik turi kabi emas) yoki boshqarilishi mumkin (astenik tipdan kamroq). Ularni boshqarish jismoniy, tana va hislar orqali amalga oshiriladi. Atletik turdagi odatda burchakli (kvadrat) qo'llar va / yoki barmoqlar mavjud. Sport turlari odatda faol, ijtimoiy, ehtiyotsiz va tajovuzkordir.

(<http://facereadingdictionary.com/relationship-between-body-types-and-character/face-reading-physiognomy-meaning/>)

Yuz turlari

Rasm va ma'lumot manbasi (<https://socialmettle.com/face-reading-techniques>)

4-rasm. Yuz shakllari

Dumaloq tip: hissiy, sezgir, rahm-shafqatli, kuchli jinsiy istaklarga ega va odatda barqaror hamkorlikni o'rnatadigan shaxslar. Cho'zinchoq turi: Ushbu toifadagi odamlar mushak yoki sport turiga ega bo'lishi mumkin. Ular pragmatik, tizimli va biroz ko'proq yuk sifatida qabul qilinadi. Ular disfunktsional munosabatlarga ega bo'lishi mumkin. Kvadrat turi: Bu toifadagi shaxslar zukko, analitik va qat'iyatli intellektga ega sifatida qabul qilinadi. Yuz tuzilishi tajovuzkor va hukmronlik bilan bog'liq. Uchburchak turi: Ushbu yuz shakllari odatda nozik jismoniy va intellektual va axloqiy ishonch bilan bog'liq. Xitoylik yuz o'quvchilari ularni otashin tabiatga ega ijodiy shaxslar deb bilishadi. Shaxsiy xususiyatlarni bashorat qilish uchun turli xil jismoniy qismlar, jumladan lablar, sochlar, peshonalar, ko'zlar, qoshlar, qo'llar, barmoqlar va quloqlar ishlatilgan. Shaxsiyat hissiy doiralar, xulq-atvor reaksiyalari va individual xatti-harakatlarning aniq birikmasidir. Turli nazariyotchilar o'zlarining nazariy nuqtai nazarlariga asoslangan turli xil ta'riflarni taklif qilishadi. Angler, 2009. Jeel (2000) shaxsiyatni tajriba va meros bo'lib qolgan biologik drayvlar natijasida olingan qobiliyat va qiziqishlar to'plami deb ta'riflagan. Allportning ta'kidlashicha, shaxsiyat - bu individual xatti-harakatlarni belgilaydigan psixologik, jismoniy, aqliy va ijtimoiy tizimlarning dinamik tashkiloti. Majid, 2008. Abdulxoliq (1996)

shaxsiyat - bu bir shaxsni boshqasidan ajratib turuvchi xulq-atvor namunalarning barqaror va mustahkam to'plamidir, deb ta'kidlaydi. U kognitiv qobiliyatlarni, hissiyotlarni, jismoniy tarkibni va fiziologik jarayonlarni o'z ichiga olgan funktsiyalar va xususiyatlarning o'ziga xos tartibini o'z ichiga oladi. Ushbu murakkab tizimlar insonning reaksiya mexanizmini va atrof-muhitga moslashish strategiyasini belgilaydi. Kettell shaxsiyatni shaxsning muayyan kontekstda joylashganida xatti-harakatlarini bashorat qilish qobiliyati sifatida tavsiflagan (Mustafo, 2011). Eyzenkning ta'kidlashicha, u genetika va atrof-muhit ta'sirida bo'lgan xatti-harakatlarning barcha shakllarini va asosiy hodisalarni o'z ichiga oladi. (Gubariy va Abu Shayra, 2010). Shaxsiyat bizni boshqalardan ajratib turadigan, o'ziga xos xususiyatlarimizdan kelib chiqadigan tashqi xususiyatlar sifatida belgilanishi mumkin (Salhi, 2013). Isawi (2002) shaxsiyat irsiy va atrof-muhit omillarining o'zaro ta'siridan kelib chiqadigan individual xususiyatlar, rivojlanish, qiziqishlar va idrokning sintezini o'z ichiga oladi, deb ta'kidladi. Bundan tashqari, insonning ma'lum xususiyatlari ijtimoiylashuvning ekologik, siyosiy, diniy va intellektual shakllari bilan rivojlanadi. Ko'pgina tadqiqotlar shaxsiy xususiyatlar va jismoniy xususiyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib chiqdi; Gavrilescu va Vizireanu, N. (2017) Yuz Harakatlarini Kodlash Tizimi (FACS) orqali baholangan yuz xususiyatlaridan o'n oltita shaxsiyat omillarini bashorat qilish uchun innovatsion uch qatlamli neyron tarmoq arxitekturasini taqdim etdi. Tavsiya etilgan arxitektura uchta qatlamdan iborat: ko'p holatli yuz modelidan foydalangan holda har bir video kadrda yuz xususiyatlari olinadigan poydevor qatlami va 27 harakat birligining (AU) intensivlik darajalari hisoblanadi. Asosiy qatlamdan olingan barcha AU larning intensivlik darajalarini kadrma-kadr asosida o'z ichiga olgan AU faoliyat xaritasi tuzilgan o'rta daraja. AU faoliyat xaritasidagi tendentsiyalarni o'rganadigan va 16 shaxsiy fazilatlarning har birini prognoz qilgan holda 1 dan 10 gacha ballarni yaratadigan orqaga tarqalish orqali o'qitilgan 16 ta oldinga yo'naltirilgan neyron tarmoqlarining yuqori qatlami.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, tavsiya etilgan ramka iliqlik, hissiy barqarorlik, jonlilik, ijtimoiy jasorat, sezgirlik, hushyorlik va keskinlikni 80% dan yuqori aniqlik bilan aniq bashorat qiladi. Tahlil qilingan sub'ektlardan kelib chiqqan his-tuyg'ular va 16 shaxsiy xususiyatning har biridan olingan bashoratlar o'rtasida sezilarli bog'liqlik mavjud bo'lib, bu katta bashorat qilish aniqligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, yuqori intensivlik darajasidagi ma'lum AU to'plamlari va shaxsiy xususiyatlarni bashorat qilishda aniqlik o'rtasida sezilarli bog'liqlik mavjud edi. Tizim bir daqiqa ichida izchil natijaga erishadi, bu uni o'n oltita shaxsiyat omillari so'roviga qaraganda samaraliroq va amaliy qiladi va real vaqt rejimida shaxslarning shaxsiyat xususiyatlarini baholashga mos keladi. Chjan, Qin, Lei Dong, Gao, Xu va Xu (2017) yuz xususiyatlariga asoslangan shaxsiy xususiyatlar va IQ o'rtasidagi bog'liqlikni baholadi. Shaxsiy xususiyatlar va yuz fotosuratlar o'rtasidagi potentsial munosabatlarni baholash uchun ular dastlab yuz fotosuratlarini, shaxsiyat ko'rsatkichlari va intellekt ko'rsatkichlarini o'z ichiga olgan ma'lumotlar to'plamini yaratadilar. Keyinchalik, ular shaxsiy xususiyatlar va intellektni bashorat qilish uchun keng qamrovli konvolyutsion neyron tarmog'ini quradilar, bu o'z-o'zidan bildirilgan shaxsiy xususiyatlar va intellektni yuz tasvirlaridan muvaffaqiyatli aniqlash mumkinligini aniqlashga qaratilgan. Topilmalar shundan dalolat beradiki: qoidalarni anglash va zo'riqish yuz fotosuratlaridan aniq xulosa chiqarish mumkin, ammo bunday fotosuratlardan IQni bashorat qilish qiyin, agar imkonsiz bo'lsa. Awaja (2017) zamonaviy fiziognomiya sohasida shaxs haqida xulosa chiqarish uchun ontologiyadan foydalangan holda aniq semantik jihatdan takomillashtirilgan asosni ishlab chiqdi. Semantik tizimni rivojlantirish orqali (HPDPonto) ontologiyasini, shaxslar to'plamini va SWRL qoidalari to'plamini o'z ichiga olgan bilimlar bazasi yaratiladi. Fiziognomiya ontologiyasidan foydalangan holda usulning samaradorligi shaxsiy xulosalar natijalarining to'g'riligini baholash orqali baholanadi. Taklif etilgan usul fiziognomiya bo'yicha mutaxassis tomonidan taqdim etilgan holatlar yordamida baholanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tizim 21 ta misoldan 19 tasini aniq chiqarib, 90% aniqlik nisbatiga

erishdi. Shu, Zhang, Tang, Xie, and Yan (2016) 19 ta yuz sifatini belgilaydigan yuzni o'qish tizimi doirasida inson shaxsini ajratib olish uchun frontal yuzlarni tahlil qilish uchun aqlli tizimni taqdim etadi va keyin 5562 ta yuz fotosuratlaridan iborat Xitoy yuzi ma'lumotlar bazasini tuzadi. Keyinchalik, ular yuz xususiyatlari va taniqli xitoylik shaxslarning 200 ta fotosurati o'rtasidagi bog'lanishlarni kataloglaydigan ma'lumotlar bazasini ishlab chiqadilar. Yuz xususiyatlarini baholash uchun ular izohli ma'lumotlar to'plamida ilg'or mashinani o'rganish modelini ishlab chiqadilar. Ushbu tadqiqot yuz xususiyatlarini baholash uchun FRP-net arxitekturasiga tayanadi va yig'ilgan Xitoy yuz ma'lumotlar bazasida o'qitilgan ko'plab qatlamlardan foydalanadi. Ushbu tadqiqot 23 fiziognomik ko'rsatkichdan foydalangan holda yuz xususiyatlaridan shaxsiy xususiyatlarni aniqlashning murakkab usulini taqdim etadi. Shunga qaramay, u faqat Xitoy fiziognomiyasiga tayanadi. U turli tsivilizatsiyalar yoki fiziognomiyalarni o'z ichiga olmaydi. Sutin va Terracciano (2016) tomonidan olib borilgan tadqiqot yosh kattalar namunasida vazn kamsitish va semizlik holati o'rtasidagi korrelyatsiyani takrorlashga, jins, irq yoki etnik kelib chiqishining ushbu korrelyatsiyalarga ta'sirini o'rganishga va shaxs va inson o'rtasidagi munosabatlarni baholashga harakat qildi. tana vaznining sub'ektiv tajribasi, shuningdek, idrok etilgan va haqiqiy vazn o'rtasidagi nomuvofiqliklar. O'smirlar salomatligi bo'yicha milliy bo'ylama tadqiqotning 4-to'lqini ishtirokchilari ($n = 15,669$) besh faktorli modeli shaxsni baholashni yakunladilar va ularning vazni, bo'yi va vazn toifasini (masalan, ortiqcha vazn) o'z-o'zini idrok etishlarini ta'minladilar. Malakali xodimlar ishtirokchilarning bo'yi, vazni va bel atrofini baholadilar. Vijdonlilik sog'lom vazn bilan bog'liq bo'lib, eng yuqori va eng past kvartillar o'rtasida taxminan 5 kg nomutanosiblikni namoyon qiladi. Ayollarda nevrotizm va erkaklarda ekstroversiya semirishning ortishi bilan bog'liq. Nevrotizm katta vaznni noto'g'ri idrok etish bilan bog'liq bo'lsa, ekstroversiya bo'yni o'sishi va ozg'in fizikani noto'g'ri idrok etish bilan bog'liq edi.

O'zaro munosabatlar irqiy va etnik guruhlar bo'yicha taqqoslangan. Shaxsiyat yoshlikdagi semirishning ob'ektiv va sub'ektiv ko'rsatkichlari bilan bog'liq. Caulfield, Ewing, Bank, and Rhodes (2016, p. 503) "yuz ifodalaridan kelib chiqadigan aniq ishonch hukmlarining rivojlanish traektoriyasini, shuningdek, turli yosh guruhlarida hissiy belgilarning ta'sirini o'rganib chiqdi". 5, 7 va 10 yoshli bolalar, kattalar bilan birgalikda, neytral ifodalarni ko'rsatadigan ishonchli va ishonchsiz yuzlarning ishonchliligini baholadilar. Xuddi shu ishtirokchilar, shuningdek, quvonchli va g'azablangan ifodalarni aks ettiruvchi yuzlarni baholadilar, bu bizga hissiy belgilar bolalar va kattalardagi ishonchlilikni baholashga ta'sir qiladimi yoki yo'qligini tekshirishga imkon berdi. Topilmalar shuni ko'rsatdiki, yuzlarning ishonchliligini baholash qobiliyati bolalikdan boshlanadi, lekin 10 yoshgacha kattalar malakasiga o'xshamasligi mumkin. Bundan tashqari, hissiy belgilar ham yosh bolalarda, ham kattalarda ishonchni baholashga ta'sir qiladi. G'azab belgilari 5 yoshdan boshlab ishtirokchilar uchun ishonchlilik ko'rinishini pasaytirdi va quvonchli belgilar uni oshirdi, garchi bu ta'sir keyinchalik bolalik davrida, ya'ni 10 yoshda doimiy ravishda paydo bo'lgan. Ushbu assotsiatsiyalar neytral yuzlarda topilgan yanada nozik hissiy belgilarni ham o'z ichiga oladi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, yosh bolalar yuz ishonchliligiga moslashadi, bu o'xshash ifodali belgilar ham bolalarda, ham kattalarda bu hukmlarga ta'sir qiladi. Kini va Kumar (2014) tomonidan olib borilgan tadqiqot yuz xususiyatlarini o'lchash va ushbu xususiyatlar asosida shaxsning xarakterini baholash o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga harakat qildi. Yuz shakli, quloq uzunligi, peshona o'lchamlari, ko'z oralig'i va umumiy tana atributlari kabi yuz xususiyatlari insonning kognitiv naqshlari bilan bog'liq. Bu munosabatlar shaxsning shaxsiyatini aniqlash uchun ishlatiladi. Hozirgacha tajriba bir nechta odamlarda o'tkazildi va qog'ozni amalga oshirishdan olingan natijalar eksperimentda ishtirok etgan odamlarning qahramonlari bilan mos keladi. Ushbu usul tejamkor, vaqtni tejaydigan va yuqori vaqtni tejaydigan usul bo'lib, yuz xususiyatlarini o'lchash orqali shaxsni aniqlashni o'z ichiga oladi. Hassin va Trope

(2000) shaxs xususiyatlarini yuzlardan o'qish jarayonining bir qancha jihatlari va oqibatlarini ko'rib chiqdilar. Ular neytral ifodali yuzlardan foydalanganlar; ular shuningdek, yuzlarda uzatiladigan shaxsiy ma'lumotlar og'zaki ma'lumotlarning talqinini o'zgartirishini ko'rsatdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, fiziognomik ma'lumotlar qarorlarga izchil ta'sir ko'rsatadi va qarorlarning ishonchliligini yaratadi.

Xulosa. Shaxsning tashqi ko'rinishi va uning psixologik holati o'rtasidagi bog'liqlik fiziognomikaning markaziy mavzusidir. Yuz ifodalari va tana tilining insonning ichki dunyosi, xulqi va hissiy holati bilan qanday uzviy aloqada ekanligini aniqlash psixologik tahlilning muhim vositasiga aylangan. Shu bilan birga, fiziognomika insonlarning bir-birini tushunish va kommunikatsiya o'rnatishdagi roli va ahamiyatiga katta e'tibor qaratadi. Demak, fiziognomika inson shaxsini tushunishda muhim o'rin tutgan ilmiy tahlil metodidir va uning rivojlanishi psixologiya sohasida yangi yondashuvlar uchun asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdulxoliq, A. (1996). Shaxsiyatni o'lchash. Jahon nashriyoti kengashining mualliflik, tarjima va nashriyot qo'mitasi.
2. Alhelat, M. (2015). Herman fikrlash namunalari shkalasi. Amman: Debono fikrlashni o'rgatish markazi.
3. Baliqchi, B. (2009). Shaxsiyat nazariyalari. Belmont, CA: Wadsworth, Cenage Learning.
4. Avaja, K. (2017). Ontologiyaga asoslangan zamonaviy fiziognomiyadan foydalangan holda inson shaxsiyatini chiqarish. Magistrlik dissertatsiyasi.
5. Baxij, A. (2010). Odamlarni masofadan o'qish, Qohira: nashr qilish va tarqatish uchun Dar Alhilol.
6. Benjamin Jr, L. T. (2007). Zamonaviy psixologiyaning qisqacha tarixi. Blackwell nashriyoti.

7. Caulfield, F., Ewing, L. Bank, S., & Rhodes, G. (2016). Ishonchlilikni yuzlardan baholash: hissiyot belgilari yosh bolalarda ishonchlilik haqidagi mulohazani o'zgartiradi. British Journal of Psychology, 107, 503–518. Britannica entsiklopediyasi. Fiziologiya. <https://www.britannica.com/topic/physiognomy-divination> dan olindi. 2/mart/2018-yilda olindi.
8. Gavrilescu, M. va Vizireanu, N. (2017). Yuz xususiyatlarini tahlil qilish orqali shaxsning o'n olti shaxsiy omilini (16PF) bashorat qilish. Tasvir va videoga ishlov berish jurnali, 59, 1-19. <https://doi.org/10.1186/s13640-017-0211-4>
9. Hdeeb, K. (1998). Yuz fiziologiyasi fanlari kitobi. Qohira: Dar Alfkr Alarabi. <http://www.amazingfacereading.com/history> dan olindi